

Cristina NICHITA
Doctorandă
Universitatea de Stat din Moldova
Chișinău, Republica Moldova

Calitatea cărții de specialitate reflectată în terminologie și traducerea ei

Rezumat: În prezentul articol ne propunem să studiem rolul cărții în cercetarea terminologică, în special cartea ca sursă fiabilă de extragere a terminologiei de specialitate. Astfel, vom analiza procedeul de extragere a termenilor din literatura de specialitate făcând legătură cu standardele de calitate ale cărților comercializate pe site-uri internaționale precum Amazon sau GoodReads. Ne propunem să punem în valoare criteriile de alegere a cărților în calitate de sursă de termeni pornind de la indicatori de popularitate a celor mai apreciate lucrări și, atunci când este posibil, a traducerilor volumelor respective. Binomul carte-original – carte-traducere este evaluat printr-un corpus bilingv de termeni în cadrul unei analize contrastive între cartea *Emotional Intelligence: Why it can matter more than IQ?* de Daniel Goleman și *Emotions Revealed* de Paul Ekman ce aparțin domeniului psihologiei cognitive, și anume, inteligența emoțională – unul din domeniile specializate incluse în cercetarea noastră. Ne interesează în mod special calitatea traducerii termenilor, dar și calitatea traducerii în ambele lucrări. Încercăm să identificăm gradul de „acceptare” a acestor cărți în calitate de surse terminologice în domeniul anunțat, bazându-ne pe nivelele de specializare propuse de Maria Teresa Cabré, pe gradul de popularizare/vulgarizare și criteriile de acceptare a lucrărilor în literatura de specialitate, având în vedere nivelul de informare și contribuția în dezvoltarea domeniului respectiv. În acest caz, cartea își formează o reputație și generează o încredere conform preciziei terminologiei și altor caracteristici ale termenilor din sistemul conceptual pe care îl prezintă și este tradusă deseori în vederea

îmbogățirii terminologiei din domeniu în limba spre care este realizată traducerea, totodată contribuind la difuzarea cunoștințelor în domenii care s-au conturat recent, precum este cel al inteligenței artificiale. Vom include în cercetarea noastră o analiză a aspectelor incomplete, a diferențelor și a discrepanțelor între cele două lucrări din punct de vedere terminologic.

Cuvinte-cheie: literatură de specialitate, termeni, terminologie, corpus terminologic, traducere, carte-sursă, carte-traducere, standarde de calitate, terminologie cognitivă, vulgarizare

Résumé: Le problème de la qualité des sources à destination des corpus terminologiques est à l'ordre du jour, car, avant la constitution des bases de données, ce sont les livres qui aident les spécialistes et le public en général à connaître les nouveaux domaines, sans négliger le rôle de la terminologie respective. Dans ce qui suit, nous voulons analyser les liens entre le mode dont les standards de qualité imposés par les grands réseaux de ventes des livres, tels qu'Amazon ou GoodReads, contribuent à la qualité de la terminologie issue de ces sources sur papier ou les livres électroniques. Parfois ces sites offrent également des traductions des mêmes sources, alors la question qu'on devrait se poser porte sur les critères de choix des traducteurs, car la qualité de l'original doit aussi trouver son appui dans la qualité de la traduction, puis il y a encore d'autres critères, comme, par exemple, l'index de la popularité de l'édition et de sa traduction et autres. Le binôme constitué du livre original – livre traduit est analysé dans notre article par le biais d'un corpus terminologique bilingue construit à partir des livres *Emotional Intelligence: Why it can matter more than IQ?* de Daniel Goleman et *Emotions Revealed* dont l'auteur est Paul Ekman. Les deux livres appartiennent au domaine de la psychologie cognitive, examinant notamment l'intelligence émotionnelle. Nous avons essayé de les analyser et de venir avec une appréciation de ces livres en tant que source de terminologie pour le domaine de spécialité annoncé, partant de l'idée du degré de spécialisation de ces deux ouvrages et donc de leur destinataire loin d'être homogène. Un autre objectif de notre recherche porte sur les stratégies appliquées à la traduction des deux textes, et plus concrètement de la terminologie qui y est utilisée, et nous avons constaté que ces textes s'organisent autour de quatre possibilités

de traduction portant sur différents degrés d'équivalences qui se constituent suite à l'opération de traduction. Nous avons constaté que sur 124 couples de termes recueillis dans les deux ouvrages et leurs traductions, 61 constituent des équivalences totales, 56 couples présentent une équivalence partielle et 7 termes n'ont pas d'équivalent direct. Les termes qui figurent dans les deux livres constituent 37% de l'ensemble du corpus. En effet, nous nous sommes convaincue de la qualité des ouvrages consultés, ce qui veut dire que les sources proposées par les grands réseaux de ventes des livres sont fiables et peuvent servir à la constitution des fiches et des corpus terminologiques.

Mots-clés: littérature de spécialité, terminologie, corpus terminologique, traduction, livre-source, livre-traduction, standard de qualité, terminologie cognitive, vulgarisation

Abstract: Our article studies the role of books in researching terminology, paying considerable attention to its feature of being a reliable source of extracting terms from special languages. Therefore, we are to analyse term extraction from specialised literature taking into account quality standards of books sold on international sites like Amazon or Goodreads. We are to emphasize criteria of choosing books as quality term source starting with popularity indicators of the most appreciated texts and, if possible, their translation. Binomial related original book – translation (book) is to be assessed in a contrastive analysis of a bilingual corpus considering the books *Emotional Intelligence: Why it can matter more than IQ?* by Daniel Goleman and *Emotions Revealed* by Paul Ekman, that deal with cognitive psychology, and namely, emotional intelligence – one of the specialised domains of our research. Terminology translation is something we are to pay special attention to, but we will also look at the translation of the whole text in both books. We are to identify the degree of “acceptance” for these books as term sources in the aforementioned domain, based on the levels of specialisation of Maria Teresa Cabré, on the degree of vulgarization and the criteria for including them in specialised literature, considering the level of information and contribution to the development of the mentioned domain. As a result, the books have credits and are deemed as reliable because of terminological precision and other features of its conceptual system,

being often translated for terminology enrichment purposes in the target language, trying to contribute at the same time to sharing knowledge to new domains like artificial intelligence. Our research will also include an analysis of the terminological imperfections, differences and disparities between the two texts.

Keywords: specialised literature, terminology, terminological corpus, translation, original book, translation (book), quality standards, cognitive terminology, vulgarisation

Introducere

În acest articol ne-am propus să studiem cartea de specialitate ca o sursă de terminologie, punând accent pe calitate, ceea ce ar însemna să apreciem cartea drept o sursă fiabilă pentru extragerea terminologiei de specialitate. Structura după care ne-am condus respectă următorul algoritm: mai întâi am analizat criteriile de acceptare a cărților pe Amazon și măsura în care acest lucru garantează fiabilitatea sursei. Următorul pas a presupus amplasarea studiului în cadrul cercetării noastre, iar apoi am trecut la descrierea și analiza semică a termenilor reprezentativi dintr-un mini-corpus bazat pe două cărți: *Inteligența emoțională* de D. Goleman și *Emoții date pe față* de P. Ekman și traducerile lucrărilor respective.

D. Goleman și P. Ekman au fost inițiatorii unor idei inovatoare la sfârșitul secolului XX, în care, pe lângă termenul de inteligență, s-a aliniat conceptul și termenul de emoție, primul autor fiind doctor în științele educației la Universitatea Harvard din SUA, iar al doilea fiind profesor la Departamentul de Psihiatrie al Școlii Medicale din California și consultant al FBI și CIA. Am constatat că P. Ekman a inventat și o tehnologie de transmitere mașinizată a emoțiilor cu scopul de a stimula diferși mușchi pe chipul uman pentru a simula o anumită emoție.

Cartea – sursă fiabilă pentru o terminologie de calitate

Pe lângă capacitatea de cercetare și experiența profesională a autorilor, care aduc un aport important de credibilitate, cărțile de referință se mai înscriu cu succes în rândul surselor fiabile datorită faptului că au o fundamentare de cercetare și de investigație valoroasă și se bazează pe surse primare de informații rezultate din experimente și situații din viața reală. Ambele lucrări au o structură tradițională sugestivă cu cuprins, câteva

capitol și subcapitole, referințe, notițe, imagini, concluzii, anexe, index, glosare, teste și bibliografie, adică sursele sunt documentate solid, ceea ce aduce profunzime și exprimă un nivel înalt de calitate. Este impresionant parcursul temei de cercetare din lucrările analizate, fiind actualizată și completată pe parcurs, iar cărțile respective aduc noutate, încadrându-se în perioada 1995 – 2003, totodată fiind relevante și în prezent.

Pentru o mai bună calitate a cărții, site-uri internaționale de vânzări online, precum *Amazon*, înaintează niște criterii bine definite de selectare/acceptare a produselor. Pentru cărți se cere ca acestea să vină direct de la editură și să conțină cu imprimare originală, să fie valabile pentru vânzare, înscrise cu un cod de identificare, fără greșeli de ortografie și formatare, să nu facă parte dintr-un club de lectură, să fie respectate drepturile de autor și să fie în formatul original aprobat. Mult contează atât reputația autorului, cât și a cărții puse pentru vânzare. Astfel de criterii explică succesul cărților acceptate în corpusul nostru de cercetare, fiind în lista celor mai bune cărți din domeniu, mai ales la momentul actual.

Cartea *Inteligența emoțională* a lui Goleman și *Emoții date pe față* de Ekman au fost scrise în limba engleză, iar în continuare, la extragerea termenilor, ne referim la perechile de termeni reprezentativi din domeniul inteligenței emoționale, la termenul vedetă și traducerea lui în limba română. Acest domeniu aparține psihologiei cognitive, iar în ansamblu este vorba de lingvistica cognitivă. În cercetarea doctorală pe care o realizăm suntem interesați de o abordare cognitivă a terminologiei multilingve din triada inteligența emoțională – inteligența cognitivă – inteligența artificială (în limbile română și engleză). Astfel, pentru prezentul articol am ales doar un domeniu de cercetare pentru acest studiu – terminologia din inteligența emoțională.

Constituirea mini-corpusului de termeni afectivi s-a bazat pe *Anexa* din cartea lui Goleman și traducerea acesteia, dar și pe Index-ul din cartea lui Ekman și traducerea acesteia. Am reușit să reunim 124 de perechi de termeni, dintre care 78 de perechi unice de termeni afectivi, 46 dintre care se repetă în ambele lucrări.

Cărțile studiate se înscriu printre cele de specialitate din domeniul psihologiei cognitive, care studiază principiile de funcționare a creierului uman; ele conțin termeni de specialitate din acest domeniu, autorii venind cu documentări, imagini, experimente, referințe la evenimente reale și clasificări, cu anumite ipoteze și cu instrumente de măsurare. În contextul studiului nostru este bine să revenim la nivelele de specializare

a terminologiei propuse de M. T. Cabré în lucrarea sa *Terminologie: Teorii, metode și aplicații*; acestea se împart în:

- A. Texte cu *cel mai înalt nivel de specializare*, care folosesc simboluri artificiale pentru elemente și relații, fiind folosite în științele fundamentale și teoretice, precum și între oamenii de știință;
- B. Texte cu *un nivel foarte înalt de specializare* cu simboluri artificiale pentru elemente și un limbaj general pentru relații, fiind utilizate în științele experimentale și între specialiști și tehnicieni;
- C. Texte cu *un nivel înalt de specializare*, folosind limbaje naturale cu terminologie specializată și sintaxă fixă, fiind utilizate în științele aplicate și tehnologii și între oamenii de știință, tehnicieni și manageri științifici și tehnici pentru producerea anumitor materiale;
- D. Texte cu *un nivel scăzut de specializare*, folosind un limbaj natural cu terminologie specializată și o sintaxă relativ liberă, fiind utilizate în producerea materialelor și în comunicarea între managerii tehnici și științifici, specialiști și muncitori specializați;
- E. Texte cu *un nivel foarte scăzut de specializare*, care folosesc limbajul natural cu câțiva termeni specializați și o sintaxă liberă, fiind utilizate în consum și în comunicarea între reprezentanții vânzătorilor și consumatori, precum și între consumatori.

Conform acestor nivele și destinatarilor cărora se adresează autorii, cărțile consultate pentru această lucrare sunt destinate atât specialiștilor, cât și nespecialiștilor, fiind disponibile pentru publicul larg și având un nivel scăzut de specializare, dar se înscrie în științele comportamentale și continuă ideile inovatoare ale lui *Darwin*, mai ales în lucrarea *Expresia emoțiilor*, tinzând spre un nivel mai înalt de specializare.

Analiza corpusului terminologic bilingv

Mini-corpusul de termeni afectivi constituit pentru prezentul text înglobează 124 de perechi de termeni excerptați din ambele cărți de referință, dintre care 78 de perechi conțin termeni ce diferă ca structură, iar 46 coincid. Ultimii termeni au fost extrași din Anexa la cartea *Inteligența emoțională* de Goleman care se numește *Ce e emoția?* și în care se prezintă o listă de 8 emoții de bază, de la care derivă până la 14 termeni ca subtipuri. Apoi am ales termenii afectivi din cartea *Emoții date pe față* de Ekman, mai exact, din *index*-ul cărții. În acest sens, am avut la dispoziție atât varianta

de carte originală (în engleză), cât și versiunea în limba română. De la bun început am constatat că nu în toate cazurile poate fi identificat un echivalent exact, mai ales în lista de până la 14 subtipuri ale unei emoții, pentru că sunt situații când, în limba română, s-ar putea să existe un termen care acoperă 2, 3 termeni afectivi din engleză, cu o semantică mai îngustă. De exemplu, pentru termenul *mânie*, echivalent al lui *anger*, traducerea are 10 subtipuri în limba română, pe când în original, în engleză, sunt prezentate 14 subtipuri: *anger*: *fury, outrage, resentment, wrath, exasperation, indignation, vexation, acrimony, animosity, annoyance, irritability, hostility, pathological hatred and violence* / *mânia*: *furia, resentimentul, exasperarea, indignarea, vexarea, animozitatea, irascibilitatea, ostilitatea, ura și violența*.

Pentru termenul *bucurie*, echivalent pentru termenul *enjoyment* în engleză, există 17 subtipuri în original și doar 13 în versiunea română: *enjoyment*: *happiness, joy, relief, contentment, bliss, delight, amusement, pride, sensual pleasure, thrill, rapture, gratification, satisfaction, euphoria, whimsy, ecstasy and mania* / *bucurie*: *fericirea, ușurarea, mulțumirea, binecuvântarea, încântarea, amuzamentul, mândria, plăcerea senzuală, răsplata, satisfacția, euforia, extazul și mania*.

O primă ipoteză ar fi că nu toți termenii afectivi în limba engleză au echivalenți totali în limba română și, totodată, că gradul de coincidență nu este întotdeauna absolut. În acest sens, printre echivalenții pentru termenul *mânie*, *outrage* și *indignation* figurează *indignare* ca senzație, pentru că nu există o emoție mai apropiată de sensul din original. La fel s-a procedat cu *annoyance* și *irritability*, care se conțin în termenul *irascibilitate*, ambii fiind aproape de iritare sau supărare. *Wrath* nu a fost tradus în niciun fel, iar o parte din sensurile acestuia se atribuie *resentimentului*, la fel și *acrimony*, care este identificat în ideea de *sarcasm*, dar ar fi putut fi tradus ca *acrimonie*. Pentru *bucurie*, *joy* nu a fost tradus în sursele consultate, deși în dicționare putem identifica variante de traducere ca *veselie* sau *voioșie*. Nici *bliss* (beatitudine) nu a fost tradus, de asemenea *thrill* (palpitație), *rapture* și *ecstasy* – traduse ca extaz; și *whimsy* (adică visare). Prin urmare, în această listă în limba engleză sunt acceptați 83 de termeni, iar în limba română – doar 64. Constatăm astfel că în limba română există o lacună de termeni afectivi de aproximativ 22%.

Pentru a aduce mai multă claritate, prezentăm o analiză semică a unor termeni afectivi mai reprezentativi. În acest context am luat în calcul gradul de echivalență și strategiile de traducere pentru perechile de termeni analizați. Am pus accentul pe fond și formă prin intermediul unei analize

componentiale a termenilor. Pentru aceasta, ne-am condus de tehnicile de traducere ca: împrumut transcriere, împrumut transcripție, echivalență transcriere, adaptarea formei și adaptarea sensului, accentuate de Mioara Avram în lucrarea *Anglicismele în limba română actuală*. Nu au fost excluse din metodologia analizei traductologice tipurile de echivalență: totală, parțială sau termeni care nu coincid, identificate de Irina Condrea în lucrarea *Traducerea din perspectivă semiotică*; tipuri de echivalențe studiate și de Sabine Fiedler și Rosemarie Gläser într-o lucrare din 1998. Iar în abordarea semică am recurs la procedee de analiză în lingvistica cognitivă identificate de Leonard Talmy în lucrarea *Towards a Cognitive semantics*.

Împrumutul transcriere înseamnă preluarea ca atare a cuvântului din limba străină prin împrumut. *Împrumutul transcripție* este transpunerea sunetelor unui cuvânt din limba sursă în limba țintă. *Echivalență transcriere* presupune transpunerea/echivalarea morfemelor din limba sursă în limba țintă. *Adaptarea formei* cuvântului se face prin atribuirea unor afixe specifice pentru limba țintă. *Adaptarea conținutului* se face prin înlocuirea conceptului la baza cuvântului cu unul asemănător.

Echivalența totală se formează atunci când cuvintele se suprapun ca sens și, de regulă, sunt monosemantice. Avem situația de *echivalență parțială* dacă un cuvânt înregistrează câteva corespondențe în limba sursă. Vorbim despre *lexicul intraductibil* atunci când cuvintele și îmbinările stabile de cuvinte nu au îmbinări permanente în limba țintă, deci, depind de context.

Procedeele de analiză în lingvistica cognitivă propuse de L. Talmy se referă la granulare, adică la împărțirea în *componente majore* și *componente individuale*. Componentele majore au *formă, bază / sens/ definiție și referință / domeniu*. Cele individuale au *dimensiune, volum, geometrie / efect / mișcare, consolidare / asociere, motiv, limitare / durată*. Relațiile dintre ele pot fi *relative, de contact, de dispersie, de direcție și de contur*. Cele relative sunt *paralele, perpendiculare și oblice*. Cele de contact pot *coincide sau pot fi adiacente*. Cele fără contact pot fi *apropiate, medii sau distanțate*. Relațiile de dispersie pot fi *dense sau rare*, iar relația de contur depinde de stabilirea limitelor cu un plan extern. Pentru obiecte non-geometrice, Talmy aduce principiile de *dinamică (prezent/absent)*, stare afectivă/cognitivă (*localizare și familiarizare*) și prioritate – acestea pot fi *co-egale și ancilare*. Principiile unei astfel de scheme a procedeele de analiză semică/componentială sunt folosite pentru analiza termenilor afectivi din mini-corpusul nostru pentru cele două monografii din domeniul inteligenței emoționale și a versiunilor respective în limba română.

Pentru o analiză mai detaliată am selectat termeni precum: *outrage*, *misgiving*, *qualm*, *fiero*, *blue*, *Schadenfreude*, aceștia fiind de o intensiune mai mare. În această categorie mai pot fi incluși alți termeni din mini-corpus.

În ambele cărți consultate termenul **outrage** a fost tradus din limba engleză în română ca indignare, dar din lista elaborată a emoțiilor se pare că există totuși o diferență între *indignation* și *outrage*. Conform definiției din *Oxford Learning Dictionaries*, termenul este identificat în felul următor: *An extremely strong reaction of anger, shock, or indignation.*, ceea ce înseamnă o reacție foarte puternică de mânie, șoc și indignare. Se poate observa că nu este vorba doar de simplă indignare, ci și șoc și furie. În limba română **indignare** are următoarea definiție, conformă cu *Noul Dicționar Universal al Limbii Române: sentiment de mânie, de revoltă, provocat de o faptă nedemnă sau nedreaptă*. Diferența de sens pentru termenul *outrage* este redată de termenul șoc. Așa cum nu există un echivalent total în acest caz, avem de a face cu o echivalență parțială. Astfel, *outrage* are originea în franceza veche *ou(l)trage* și se bazează pe latinescul *ultra*. Termenii relevă intensitatea sau volumul elementului de **revoltă** ce se conține în termenul englez *outrage*.

Misgiving a fost tradus din limba engleză în limba română ca *neînțelegere*. Definiția propusă în *Dicționarului Oxford* este următoarea: *A feeling of doubt or apprehension about the outcome or consequences of something*. Este vorba despre îndoială sau teamă vagă în legătură cu rezultatul sau consecințele unei activități. Definiția în română afirmă: *lipsă de înțelegere*. Elementul de neînțelegere există în termenul pereche propus, dar se intersectează oblic cu termenul vedetă, ceea ce duce la o echivalență ce nu coincide prin faptul că lipsește elementul de rezultat și relația cu acesta; și termenii se suprapun doar foarte puțin, relațiile dintre echivalenți fiind distanțate. Este posibil să fi fost folosită tehnica de adaptare a conținutului din cauza resurselor lingvistice reduse elaborate la moment de limba sursă pentru domeniul respectiv.

Qualm a fost tradus din engleză în română ca *teamă*. Definiția din dicționar este următoarea: 1. *An uneasy feeling of doubt, worry, or fear, especially about one's own conduct* /2. *A momentary faint or sick feeling*. Termenul se referă la un sentiment de îndoială, îngrijorare și frică, mai ales în legătură cu propria persoană într-o anumită situație, poate fi vorba chiar despre o stare de leșin sau o stare de rău. Definiția pentru *teamă* este: *stare de neliniște și de tulburare provocată de un pericol care te amenință, de un rău care ți se poate întâmpla*, ceea ce face ca aceste conținuturi să se

suprapună prin cuvintele cheie – *neliniște, tulburare* și *rău*, termenii fiind în relații de apropiere, iar echivalența este practic totală.

Fiero este un termen specializat care a fost tradus în limba română prin împrumut – transcriere, iar nivelul de echivalență este total, termenul fiind monosemantic. Termenul provenit din limba italiană este asociat cu termenul de *mândrie*. Conform dex.ro, definiția în română este *impetuos, cu înverșunare; cu mândrie*. Există mai multe împrumuturi din alte limbi în română și termeni de altă origine care au fost transcriși, precum **naches** (*Pride or gratification, especially at the achievements of one's children/ Mândrie sau senzație de răsplată mai ales la succesele propriilor copii/de origine ebraică*), **agape** (*Christian love, as distinct from erotic love or simple affection/ dragoste creștină, diferită de eros și afecțiune/ de origine greacă*). **Schadenfreude**, un alt termen, a fost împrumutat prin transcriere din germană cu o notă a redacției în care se specifică condiția că este vorba despre o *bucurie răutăcioasă de necazul altuia*. Prin urmare, a fost preluat complet termenul din germană, neavând un echivalent în limba română și atunci, credem, ar fi nevoie de un destinatar inițiat pentru a înțelege cât mai profund acest tip de texte.

Blue a fost tradus în română ca *mohorât*. Definiția din dicționar pentru termenul în limba engleză este: (*of a person or mood*) *melancholy, sad, or depressed/ se vorbește despre persoane sau despre dispoziție – melancolic, trist sau deprimat*. Definiția pentru termenul *mohorât* este redată prin sinonime: *trist, mâhnit, amărât*. Înregistrăm astfel o echivalență completă, iar termenul a fost asociat cu culoarea albastră, unul dintre sensurile primare ale termenului. A avut loc o adaptare reușită a conținutului unui termen afectiv stabil.

În cadrul mini-corpusului nostru mai dispunem de alți termeni creați prin:

- **împrumut transliterare:** regret, mania, fiero, naches, Schadenfreude, agape;
- **împrumut transcripție:** shock-șoc, phobia-fobia;
- **adaptare-formă:** agony-agonie, anticipation-anticipație, ecstasy-extaz, elevation-elevație, exasperation-exasperare, frustration-frustrare, hostility-ostilitate, jealousy-gelozie, surprise-surpriză, terror-teroare, indignation-indignare, acceptance- acceptare, amusement-amuzament, animosity-animozitate, anxiety-anxietate, aversion-aversiune, devotion-devotament, fury-furie, humiliation-

umilință, melancholy-melancolie, panic-panică, remorse-remușcare, resentment-resentiment, vexation-vexare, violence-violență etc.;

- **adaptare-conținut:** fed-up disgust – dezgust prin saturație; annoyance-enervare, appraisal-evaluare, awe-stupoare, bliss-beatitudine, blue-mohorât, contempt-dispreț, contentment – mulțumire, dejected – abătut, distraught-tulburat, grief-durere, relief – ușurare, sorrowful – jalnic, startle reaction – șoc, wonder-mirare, anger-mânie, cheerlessness – lipsa de chef, concern – preocupare, dread – groază, edginess – spaimă, gloom – îmbufnare, infatuation – dragoste etc.

Echivalență totală este înregistrată în cazul termenilor împruțuți și a celor cu forma adaptată. În rest, adaptarea conținutului a dus mai des la o **echivalență parțială**, uneori chiar la **lipsa echivalenței**, există, totuși, câteva cazuri de echivalență totală. Atenționăm însă asupra unor posibile erori.

- Echivalență totală: 61 de termeni perechi
- Echivalență parțială: 56 de termeni perechi
- Lipsa echivalenței: 7 termeni

Constatăm că în ambele cărți coincid 46 de termeni. În total sunt 124 de perechi de termeni: 61 de termeni sunt din lucrarea lui Paul Ekman *Emoții date pe față* și 64 de termeni din *Inteligență emoțională* de Daniel Goleman; 49,19% înregistrează o echivalență totală; 45,16% au echivalență parțială și 5,65 % nu se suprapun ca sens, adică funcționează, într-un fel, autonom în fiecare limbă. Termenii din corpusul construit pentru această cercetare se regăsesc în ambele cărți în proporție de 37%. Aceștia sunt: *anger – mânie, furie; fury-furie; annoyance – enervare; contempt – dispreț; despair-disperare, disgust – dezgust, embarrassment – jenă, enjoyment – plăceri, bucurie, fear – frică, grief – durere, guilt – vină, happiness – fericire, hatred – ură, hostility – ostilitate, love – iubire, outrage – indignare, panic – panică, relief – ușurare, sadness – tristețe, shame – rușine, sorrowful – jalnic, surprise – surpriză, wonder – mirare.*

Posibile erori s-au produs în perechile: *awe – stuțoare, irritability – irascibilitate, consentment – binecuvântare, glare – căutătură, enjoyment – încântare, anguish – agonie și chagrin – supărare*; cu diferențe la nivel componential. Din acestea: *irritability – irascibilitate, glare-căutătură, enjoyment – încântare, anguish – agonie și chagrin – supărare* au în dicționare la momentul actual echivalenți totali sau parțiali (*irritability – iritabilitate, glare – privire (aspră), enjoyment – bucurie/plăcere, anguish –*

angoasă/anxietate și chagrin – amărăciune/mâhnire) – care au frecvență în utilizare și o relație semică cu termenul vedetă. La termenii: *awe – stupoare* și *consentment – binecuvântare* este diferență și de conotație. În cazul la *awe*, care este cu conotație pozitivă, se atribuie *stupoare* – cu o conotație negativă. Aici avem echivalente în dicționare ca *mirare, minunare, evlavie* care se manifestă în urma unei revelații, realizări, conștientizări – având intensitate. Pentru *consentment*, care este neutru, se atribuie o valoare pozitivă ca *binecuvântare*, în timp ce dicționarele propun echivalente ca *acceptare, aprobator, permisiv*. Ceea ce s-ar putea explica probabil prin evoluția termenilor în diacronie, specializarea dicționarelor și/sau dezvoltarea domeniului de traducere odată cu dezvoltarea domeniului de referință.

Concluzie

Într-un final putem afirma că lucrările consultate, și anume *Emoții date pe față* și *Inteligența emoțională* pot servi drept surse de extragere a unei terminologii specializate pentru domeniile de referință, inclusiv termenii din versiunile în limba română, grație calității traducerii. Totodată, constatăm că aceste cărți posedă un grad diferit de specializare, ceea ce a condiționat, probabil, contextul traducerii lor: cartea lui Goleman este destinată, mai curând, unui public larg, iar la Ekman conținutul este mai specializat, cu o varietate mai mare de terminologie, fiind destinată mai mult specialiștilor din domeniul respectiv.

Bibliografie

- Avram, Mioara, *Anglicismele în limba română actuală în Conferințele Academiei Române: Ciclul Limba română și relațiile ei cu istoria și cultura românilor*, București, Editura Academiei Române, 1997.
- Cabré, Maria – Teresa, *Terminology: Theory, Methods and Applications*, Amsterdam, John Benjamins Publishing Company, 1999.
- Condrea, Irina, *Traducerea din perspectivă semiotică*, Chișinău, Cartdidact, 2006.
- Darwin, Charles, *Expresia emoțiilor la om și animale. Despre instinct*, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967.
- Darwin, Charles, *The Expression of Emotion in Man and Animals*, New York, D. Appleton and Company, 1897.
- Ekman, Paul, *Emotions Revealed*, New York, Times Books Henry Holt and Company, 2003.

- Ekman, Paul, *Emoții date pe față*, București, Editura Trei, 2011.
- Goleman, Daniel, *Emotional Intelligence*, New York, Bantam Books, 1995.
- Goleman, Daniel, *Inteligența emoțională*, București, Curtea Veche Publishing, 2001.
- Șaganean, Gabriela, Marchitan, Irina, *Workbook on Translation Studies*, Chișinău, Pontos, 2017.
- Talmy, Leonard, *Toward a Cognitive Semantics, Volume II: Typology and process in concept structuring*, Cambridge, MA: MIT Press, 2000.
- Noul dicționar universal al limbii române, București- Chișinău, Editura Litera internațional, 2007.
- oxforddictionaries.com